

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

**Кафедра методики викладання образотворчого і
декоративно-прикладного мистецтва та дизайну**

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«ІСТОРІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА»**

*Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Образотворче мистецтво)»
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.12 Середня освіта (Мистецтво.
Образотворче мистецтво)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка*

Затверджено на засіданні кафедри
протокол №1 від 25.08. 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Історія образотворчого мистецтва
Викладач	Гнатюк Михайло Васильович
Контактний телефон	0979060073
Е-mail викладача	mychailo.hnatyuk@pnu.edu.ua
Формат освітнього компонента	офлайн/онлайн
Обсяг освітнього компонента	9 кредитів ЄКТС, 270 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Четвер, 15.00-16.00
2. Анотація до освітнього компонента	
<p>Для професійного розвитку художника-педагога важливими є знання історії образотворчого мистецтва. Лекційний матеріал розширить світогляд і межі творчих зацікавлень та вподобань студентів, сприятиме розумінню філософії мистецтва минулих століть і допоможе у формуванні їх естетичної культури та навиків майбутньої практичної діяльності.</p> <p>На аудиторних заняттях та у самостійній роботі студенти набувають навиків аналізу мистецьких творів, засвоєнню методів роботи, завдяки яким ідентифікується художній твір або творчість митців певного стильового напрямку та періоду. Вивчення навчальної дисципліни сприяє розумінню розвитку культурних процесів важливих для сучасних духовних потреб суспільства.</p>	
3. Мета та цілі освітнього компонента	
<p>Метою вивчення дисципліни є набуття необхідних знань та навиків дослідження мистецьких процесів, що відбувались протягом віків.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є формування у студентів здатності самостійно проводити аналіз стилів, періодів, явищ, творчості митців та їхніх творів, розкривати зміст, робити висновки, працювати з першоджерелами. Вивчення окресленого кола питань сприятиме засвоєнню професійних навиків необхідних студентам для майбутньої роботи.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність (ІК)	
<p>ІК1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу на рівні базової середньої освіти.</p>	
Загальні компетентності (ЗК):	
<p>ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, виявляти та утверджувати національно-культурну ідентичність, реалізовувати свої права й обов'язки як члена суспільства; утверджувати цінності демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.</p> <p>ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p>	
Фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК)	
<p>ФК1. Здатність застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.</p> <p>ФК3. Здатність виявляти й окреслювати мету та завдання педагогічної діяльності, здійснювати проектування процесів навчання й виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання й розвитку учнів.</p>	

ФК4. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові та предметні компетентності, реалізовувати наскрізні змістові лінії засобами навчального предмета та інтегрованого навчання, розвивати критичне мислення.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

Компетентності предметної спеціальності (ПК)

ПК1. Здатність глибоко розуміти класичні та новітні мистецтвознавчі поняття і на їх основі розробляти концептуальні засади образотворення.

ПК4. Здатність характеризувати історичні віхи еволюції образотворчого мистецтва й адекватно оцінювати наявні артефакти за об'єктивними критеріями їх художності.

ПК5. Здатність добирати ефективні для художньо-творчого розвитку учнів форми, методи, засоби і технології студіювання образотворчого мистецтва.

ПК7. Здатність застосовувати сучасні дослідницькі методи в образотворчій та художньо-педагогічній діяльності.

ПК8. Здатність до глибокого засвоєння аксіології образотворчого мистецтва й аналізу його національних рис у контексті традиціоналізму і новаторства.

Програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей

РН2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмета та інтегрованого навчання.

РН3. Визначати освітні цілі, планувати та проєктувати навчальний процес на основі компетентнісного підходу з урахуванням освітніх потреб учнів; класифікувати форми, методи та засоби навчання предмета.

РН4. Добирати та застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування ключових і предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН5. Добирати доцільні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН7. Застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності, оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. Спілкуватися державною мовою в професійній діяльності як усно, так і письмово, комунікувати іноземною мовою за предметною спеціальністю, висловлювати обґрунтовані твердження.

РН9. Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

Програмні результати навчання для предметної спеціальності (ПРН)

ПРН1. Знати теорію та історію образотворчого мистецтва та методики його викладання в закладах загальної середньої освіти.

ПРН2. Володіти поняттєво-термінологічним тезаурусом образотворчого мистецтва, психологією художньої творчості та художньою педагогікою.

ПРН5. Володіти технологією роботи з традиційними і сучасними матеріалами образотворчого мистецтва та основами художньої майстерності.

ПРН13. Уміти прищеплювати учням художні цінності традиційних і сучасних напрямів національного образотворчого мистецтва.

5. Організація навчання

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття

Загальна кількість годин

Лекції	70		
Практична робота	20		
Самостійна робота	270		
Ознаки освітнього компонента			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
3, 4	014 «Середня освіта»	2	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	Лекції	практ. зан-тя	сам. роб.
Модуль 1. Зарубіжне образотворче мистецтво і архітектура			
Тема 1. Історія мистецтва як наукова дисципліна. Класифікація й видів та жанрів (архітектура, скульптура, живопис, графіка, декоративно-прикладне мистецтво)	2		6
Тема 2. Найдавніше мистецтво та його періодизація. Мистецтво стародавнього Єгипту та народів на території Месопотамії (Шумер, Ассирія, Вавилон)	2		6
Тема 3. Загальна характеристика мистецтва античного світу. Егейське мистецтво. Крито-мікенська культура. Мистецтво стародавньої Греції: архітектура, скульптура, ДПМ	2		6
Тема 4. Мистецтво стародавнього Риму: типи споруд та їх історія створення, скульптура, живопис	2		6
Тема 5. Образотворче мистецтво Далекого Сходу: Стародавнього Китаю, Японії, Індії та ін.	2		6
Тема 6. Мистецтво Візантії: періодизація і загальна характеристика мистецтва середньовіччя (епохальні споруди, живопис, ДПМ)	2		6
Тема 7. Романо-готичне мистецтво Європи XI-XIII ст. (призначення і типи архітектурних споруд, формування структури міст, будівництво замків, монастирів). Архітектура, скульптура (конструктивні і художні особливості храмів)	2		8
Тема 8. Періодизація й художні особливості пам'яток архітектури і мистецтва Раннього Відродження в Італії. Життя і творчість видатних митців епохи Високого і Північного Відродження (Італія, Німеччина, Нідерланди, Фландрія (Бельгія))	2 2		8
Тема 9. Архітектура, скульптура, живопис доби бароко. Творчість Греко, Рембрандта, Рубенса та основні тенденції в мистецтві XVII ст. «Золотий вік іспанського малярства» – Рібейра, Сурбаран, Веласкес	2	2	8
Тема 10. Архітектура і садово-паркове мистецтво періоду класицизму Західної Європи XVII ст. Рококо як стильовий напрям XVIII ст.: скульптура та живопис Франції (творчість Ватто, Буше, Фрагонара, Шардена, Греси) (Контрольна робота)	2	2	6
Разом	20	4	66
II семестр			
Тема 11. Основні тенденції в мистецтві Франції XVII ст. Художні особливості стилю класицизм. Живопис Англії (Хогарт, Рейнольдс, Гейнсборо) та їхні твори	2		4

Тема 12. Мистецтво Західної Європи XIX ст. (Давид, Гойя, Курбе, Делакруа та ін.)	2		4
Тема 13. Концептуальні засади та мистецтво художників-імпресіоністів (Мане, Моне, Регуар, Піссарро, Сіслей)	2		4
Тема 14. Життя і творчість постімпресіоністів: Дега, Ван Гог, Тулуз-Лотрек	2		4
Тема 15. Стиль модерн в архітектурі, декоративному мистецтві кінця XIX - поч. XX ст. Провідні тенденції в архітектурі й дизайні I пол. XX ст. (твори архітекторів Ле Корбюзьє, Райта, Мендельсона, Міс ван де Рос, Гропіуса)	2	2	4
Тема 16. Новітні течії в європейському малярстві XX ст. Творчість А. Матіса, П. Пікассо, С. Далі, В. Кандинського, П. Мондріана. Монументальний живопис Мексики (Д. Рівера, Д. Сікейрос).	2		6
Образотворче мистецтво та архітектура України			
Тема 17. Мистецтва України від найдавніших часів, періодизація, видова характеристика стилів. Український палеоліт	2		4
Тема 18. Архітектура і мистецтво періоду Трипільської цивілізації (житла, кераміка, ткацтво, орнаменти та їх семантика)	2		6
Тема 19. Античне мистецтво Північного Причорномор'я (архітектура, скульптура, малярство грецьких міст-колоній)	2		4
Тема 20. Скіфо-сарматське мистецтво. Житло, побут і ремесла (звіриний стиль в ДПП). Мистецтво стародавніх східних слов'ян (дольмени, менгіри, кромлехи, кам'яні баби, Збручський ідол та ін.)	2		6
Тема 21. Мистецтво і художня культура Київської Русі періоду прийняття християнства. Архітектура й оздоблення Десятинної церкви.	2		6
Тема 22. Пам'ятки найвищої могутності Київської Русі: собор Св. Софії, живопис і композиція (хрестово-купольна система), декоративна і статуарна пластика, іконопис, рукописна книга, ДПП	2	2	
Тема 23. Архітектура, скульптура і художні ремесла періоду феодальної роздробленості (Галицько-Волинського князівства)	2		4
Тема 24. Оборонне зодчество середніх віків XIII – XVII ст. Екскурсія музеями (поїздка до Галича, Львова, Кам'янець-Подільського)	2		6
Тема 25. Українське мистецтво Ренесансу (II пол. XIV - I пол. XVII). Містобудування, архітектура, скульптура, живопис. Композиція П'ятницького, Святодухівського і Богородчанського іконостасів	2		4
Тема 26. Мистецтво України II пол. XVII – XVIII ст. Стиль бароко в українській храмовій архітектурі. Регіональні відмінності. Творчість архітектора Б. Меретина та скульптора Й. Пінзеля.	2	2	4
Тема 27. Козацьке бароко, книгодрукування і діяльність Івана Федорова, доба Просвітництва і український портрет XVII – XVIII ст. (Контр. роб.)	2	2	
Тема 28. Класицизм і романтизм в українському мистецтві кінця XVIII – I пол. XIX ст. Життя і творчість Тараса Шевченка	2		4
Тема 29. Український живопис II пол. XIX – поч. XX ст. Художні товариства, мистецька освіта. Творчість М. Пимоненка, П. Левченка, С. Васильківського, О. Мурашка, І. Їжакевича, Г. Нарбуга	2	2	4
Тема 30. Мистецтво кінця XIX – початку XX ст. Художні особливості модерну в Україні і пошуки національного стилю в архітектурі. Мистецтво львівської сецесії. Творчість В. Кричевського, І. Левинського	2		6
Тема 31. Монументальна пластика кінця XIX – I пол. XX ст. (пам'ятники, оздоблення архітектури) в Україні. Творчість визнаних скульпторів кінця XIX-XX ст.– випускників провідних мистецьких шкіл	2	2	6
Тема 32. Український живопис західних земель України II пол. XIX – поч. XX ст. (К. Устиянович, Т. Копистинський, Ю. Панкевич, М.	2	2	6

Сосенко, О. Новаківський, І. Труш, М. Івасюк, М. Бойчук, П. Холодний, О. Кульчицька)			
Тема 33. Українське мистецтво II пол. XX ст. Скульптура (В. Борисенко, Е. Мисько, Д. Кривавич). Малярство (Т. Яблонська, М. Глущенко, О. Заливаха, З. Кецало, І. Марчук).	2		6
Тема 34. Українська графіка (М. Дерегус, Г. Якутович, В. Касян, А. Базилевич, І. Остафійчук, С. Караффов-Корбут, В. Ковальчук, І. Пенік).	2		6
Тема 35. Образотворче мистецтво України у контексті художньої культури XX ст. на Батьківщині і закордоном. Мистецтво української діаспори. Творчість Р. Жука, О. Архипенка, С. Гординського, М. Черешньовського, Х. Дохват, Я. Гніздовського. Контрольна робота.	2	2	4
Разом	50	16	114
Всього	70	20	180

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання	<p>Вид контролю – екзамен (I – II семестр) Максимальна кількість балів – 100 Структура розподілу балів передбачає: I семестр Практичні заняття – 10 Письмова контрольна робота (або тестування) – 10 Самостійна робота: укладання конспекту і словника термінів з ілюстраціями – 30 Екзамен – 50 II семестр Практичні заняття – 20 Письмова контрольна робота (або тестування) – 10 Самостійна робота: конспект і словник термінів – 20 Екзамен – 50</p>																																
Умови допуску до екзаменів	Відвідування 50% занять і виконання рефератів за темами пропущених занять																																
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен Комбінована (письмова і усна) форма здачі																																
Загальна шкала оцінювання	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th colspan="4">Шкали оцінювання</th> </tr> <tr> <th>Університетська</th> <th colspan="2">Національна</th> <th>Шкала ECTS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>5</td> <td>Відмінно</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>80 – 89</td> <td rowspan="2">4</td> <td rowspan="2">Добре</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70 – 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 – 69</td> <td rowspan="2">3</td> <td rowspan="2">Задовільно</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50 – 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 – 49</td> <td>2</td> <td>Незадовільно (з можливістю повторного складання)</td> <td>FX</td> </tr> <tr> <td>1 – 25</td> <td>0</td> <td>Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>	Шкали оцінювання				Університетська	Національна		Шкала ECTS	90 – 100	5	Відмінно	A	80 – 89	4	Добре	B	70 – 79	C	60 – 69	3	Задовільно	D	50 – 59	E	26 – 49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	1 – 25	0	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F
Шкали оцінювання																																	
Університетська	Національна		Шкала ECTS																														
90 – 100	5	Відмінно	A																														
80 – 89	4	Добре	B																														
70 – 79			C																														
60 – 69	3	Задовільно	D																														
50 – 59			E																														
26 – 49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX																														
1 – 25	0	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																														
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи згідно термінів та вимог до написання:																																

	<p><i>Реферат</i> – вид письмової роботи, який виконується студентом під керівництвом викладача та направлений на розкриття теми, що вимагає: висвітлення сутності понять і визначень; вміння структурувати теоретичний матеріал з врахуванням принципів та методів дослідження; знання основних положень.</p> <p><i>Доповідь</i> – наукове повідомлення, яке виконується студентом для розкриття предмету дослідження. У процесі підготовки проводиться збір матеріалу, застосовують методи наукового дослідження, аналізу художніх та педагогічних аспектів тощо.</p> <p><i>Тестування</i> – розроблені згідно предмету освітнього компоненту завдання для контролю знань та засвоєння вивченого матеріалу.</p> <p><i>Контрольна робота</i> – форма визначення оперативної інформації про рівень засвоєння теоретичних знань і практичних навичок.</p> <p><i>Оцінювання письмових робіт</i> проводиться згідно шкали:</p> <p>А (відмінно) – виконання завдання згідно тематики та поставлених вимог з дотриманням ґрунтовного аналізу досліджуваної проблематики та виявленням авторських умовиводів, гіпотез, припущень – 5 (відмінно) – 90-100 балів;</p> <p>В (дуже добре) – виконання завдання вище середнього рівня із незначними помилками – 4 (дуже добре) – 80-89 балів;</p> <p>С (добре) – виконання завдання із значною кількістю помилок але достатнім рівнем якості роботи – 4 (добре) – 65-79;</p> <p>Д (задовільно) – виконане завдання частково відповідає поставленим вимогам та немає авторського рішення – 3 (задовільно) – 55-64;</p> <p>Е (достатньо) – виконане завдання умовне, не опрацьовані головні вимоги, є реплікою чужих робіт – 3 (достатньо) – 50-54;</p> <p>FX (незадовільно) – не виконано основні вимоги до роботи, потребує доопрацювання на всіх етапах – 2 (незадов.) – 35-49;</p> <p>F (неприйнятно) – завдання на початковому етапі, найнижча якість виконання – 2 (неприйнятно) – 1-34.</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p><i>Практичні заняття</i> – це підготовка і виконання письмових робіт (реферату, доповіді, анкетування-опитування): вибір теми, з'ясування етапів роботи, розробка методології виконання, плану, конкретних завдань.</p> <p><i>Практичні завдання</i> пов'язані з теоретичним лекційним матеріалом і дозволяють висвітлювати авторські ідеї, умовиводи, наукові поняття.</p> <p><i>Практичні роботи</i> оцінюються за результатом виконаних завдань і відповідають загальній шкалі оцінювання.</p>

7. Політика освітнього компонента

1. Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням

<https://cnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

2. Пропуски занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). <https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

3. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 417 від 03 липня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp-7-redaktsia.pdf>

4. Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Арнольд Д. Коротка книжка про мистецтво / перекл. Світлана Орлова. Харків: Фабула, 2021. 192 с.
2. Білозуб Л.М. Історія мистецтв: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. 148 с.
3. Бірюльов Ю. Львівська скульптура від раннього класицизму до авангардизму (середини XVIII – середини XX ст.). Львів: Апріорі, 2015. 538 с.: іл.
4. Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії. Львів: «Центр Європи».2005. 184 с., 385 іл.
5. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв / Пер. з англійської. Київ: Махаон-Україна, 2008. 512 с.: іл.
6. Гнатюк М., Грепиняк М. Красною гір натхненні. Народне мистецтво Гуцульщини і Покуття (кінець XIX – початок XXI ст.). Майстри, школи, музеї. Івано-Франківськ: В-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2010. 322 с.
7. Демідко О. Історія образотворчого мистецтва та архітектури. Київ: Ліра-К, 2021. 182 с.
8. Історія образотворчого мистецтва та архітектури. Курс лекцій для студентів спец. 034 Культурологія / Укладач: О. Демідко. Київ: Видавництво Київ: Ліра, 2021. 182 с.
9. Історія українського мистецтва : в 6 томах / За ред. М. Бажана. Київ: 1966-1968.
10. Кравченко Я. О. Історія зарубіжного мистецтва: навч.-метод. посіб. Черкаси: ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2009. 84 с.
11. Панфілова О.Г., Рублевська Н.В., Тарасюк І.І. Історія зарубіжного мистецтва: навчально-методичний посібник. Ч. 1 Тернопіль: ТНПУ, 2016. 133 с.

12. Петрушенко В. П., Пинда Л. А., Повторєва С. М. та ін. Культурологія: Навч. посібн. для ст. вищ. навч. закл. I-IV р. ак. 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. проф. В. М. Пічі. Львів: «Магнолія 2006». 2009. 375 с.
13. С'юзі Ходж Коротка історія мистецтва / перекл. Павло Мигаль. Львів: Вид-во Старого Лева. 224 с.
14. Савченко О. І. Історія образотворчого мистецтва: навч.-метод. посібн. Запоріжжя: ЗНУ, 2006. 50 с.
15. Семчишин М. Тисяча років української культури. Історичний огляд культурного процесу. 2-ге в-ня. К. : АТ «Друга рука» МП «Фенікс», 1993. 550 с.
16. Тимків Б. М. Мистецтво України та діаспори: дерево різьба сакральна й ужиткова. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2010. 312 с., іл.
17. Трегубов К. Ю., Макуха О. В. Історія мистецтв: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 151 с.
18. Українське мистецтво. Навч. посібн.: У 3 ч. Ч.-1. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Львів: Світ, 2003. 256 с. + 16 вкл. іл.
19. Українське мистецтво. Навч. посібн.: У 3 ч. Ч.-2. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Львів: Світ, 2004. 268 с. + 80 вкл. іл.
20. Українське мистецтво. Навч. посібн.: У 3 ч. Ч.-3. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Львів: Світ, Світ, 2005. 268 с. + 80 вкл. іл
21. Фартінг Стівен. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення / перек. Катерина Грицайчук, Юрій Єфремов, Олена Ларікова, Анатолій Пітик, Юлія Сироїд. Київ: Vivat, 2019. 576 с.
22. Ходж А. Історія мистецтва. Живопис від Джотто до наших днів. Київ: Віват, 2012. 208 с.
23. Художня культура України: Навч. посібник / Л. М. Масол, С. А. Ничкало, Г. І. Веселовська, О. І. Оніщенко / За заг. ред. Л. М. Масол. К.: Вища шк., 2006. 239 с.; іл.
24. Шевнюк О. Л. Історія мистецтв: навчальний посібник. Київ: Освіта України, 2015. 451 с.
25. Шмагало Р. Енциклопедія художнього металу. Том І. Світовий та український художній метал. Класифікація, термінологія, стилістика, експертиза. Львів : Априорі, 2015. 420 с., 1780 іл.
26. Шмагало Р. Художній метал України ХХ–поч. ХІХ ст. Енциклопедія художнього металу. Том ІІ. Львів: Априорі, 2015. 276 с., 668 іл.

Додаткова:

1. Культурологія: Навч. посібник / За заг. ред. докт. іст. наук, професора М. М. Стрішенця. Тернопіль: Астон, 2004. 148 с.
2. [«Образотворче мистецтво» підручник для 4 класу ЗНЗ. Резніченко М.І., Трач С.К. Навчальна книга-Богдан\[URL\]:/https://bohdan-digital.com/userfiles/978-966-10-38508-Obrazotv_must_4kl_Reznichenko-2015+.pdf/27.01.2020/0:46](https://bohdan-digital.com/userfiles/978-966-10-38508-Obrazotv_must_4kl_Reznichenko-2015+.pdf/27.01.2020/0:46)
3. Електронні підручники [URL]: // <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pidruchniki/elektronni-pidruchniki/pidruchniki-dlya-4-klasu/27.01.2020/0:48>.
4. Культурологія: Навч. посібник / За ред. Н. М. Юрчак. Тернопіль: Астон, 2008. 200 с.
5. Музей гончарства (Колегіум мистецтв у Опішному) [URL]:// <https://www.youtube.com/watch?v=x-wD4PaMBD4/25.01.2020 15:073>.
6. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2003. 216 с.
7. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. Херсон: Видавництво «Стар», 2016. 52 с.
8. Шмагало Р. Т. Словник митців-педагогів України та з України у світі (1850 – 1950-і рр.). Львів : Українські технології, 2002. 144 с., 176 іл.
9. Шмагало Р. Т. Енциклопедія художнього металу. Том І. Світовий та український

художній метал. Класифікація, термінологія, стилістика, експертиза. Львів : Апріорі, 2015. 420 с.

10. Шмагало Р. Т. Художній метал України ХХ – поч. ХІХ ст. Енциклопедія художнього металу. Том ІІ. Львів: Апріорі, 2015. 276 с. 668 іл.

Орієнтовний перелік творів рекомендованих для сприймання

Графіка

Кульчицька О. (*пейзажі*: «Верби взимку», «Яблуньки», «Буря над Адріатичним морем», «Місяць на воді»; *портрети*: портрет дівчини; *багатофігурні композиції*: «Гуцульська забава», «Вівці»; *квіти*: «Водяні лілії»); **Караффа-Корбут С.** (*ілюстрації до творів* І. Франка «Малий Мирон», С. Васильченка «Чарівна книжка», Л. Українки «Лісова пісня», Т. Шевченка «Кобзар»); **Нарбут Г.** (*ілюстрації до* «Української абетки» та ін.); **Ковальчук В.** (*ілюстрації до книг для дітей*); **Спацапан Л.** «Кінь, що скаче»; **Спакал Л.** «Циркові фургони»; **Сеан Л.** «Фігура з півнем»; **Нольде Е.** «Портрет голови рибака»; **Боччоні У.** «Лебеді»; **Брак Ж.** «Голуби в польоті»; **Пікасо П.** «Ваза з квітами», «Студія скульптора»; **Жук М.** «Хризантеми»; **Гніздовський Я.** «Бук», «Кіт», «Фламінго», «Папороть»; **Левицький Л.** «Замріяна»; **Базилевич А.** «Еней»; **Ватагін В.** «Рись»; **Бейхун С.** «Кінь»; **Білібін І.** ілюстрації до «Казки про царя Султана»; **Адамович С.** ілюстрації до книжки М. Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки», цикли «У Седневі», «Дерева», **Хейлік О.** «Золоті ворота», «Андріївська вулиця», ін.

Живопис

Наскельний живописв печерах Іспанії (Альтаміра) та Франції (Ляско, Фон де Гом) «Бізони», «Бики» та ін.; **єгипетські фрески**; **фрески собору св. Софії в Києві** «Скоморохи»; **ікони** «Ангел Золоте волосся», «Св. Юрій Зміборець» (зі Станілі Львів. обл.); **Кульчицька О.** (*пейзажі*: «Дуб», «В обіймах снігу», «Верби. Косів», «Верби після дощу»; *портрети*: «Автопортрет», «Гуцулка Параня»; *квіти*: «Соняшники», жасмин, іриси, лотоси, маки), **натюрморти**; **побутові сцени**: «Гуцульське весілля», «Пастушок з гусьми»; «Орач», «У свято»); **Білокур К.** «Квіти за тином»; **Приймаченко М.** серії робіт «Дивні звірі» та «Квіти»; **Модільяні А.**: *портрети*: «Портрет Жанни»; **Марк Ф.** «Рижі козулі»; «Синій кінь»; **Дега Е.** «Танцівниці», «Балерина»; **Сезан П.** «Натюрморт», «П'єро і Арлекін»; **Сіньяк П.** «Порт з вітрильником»; **Матіс А.** «Червоні рибки», портрет Л. Делекторської, «Яблука»; **Бурлюк Д.** «Карусель»; **Богомазов О.** «Праця пилярів»; **Гординський С.** «Музики»; **Ерделі А.** «Молодиця»; **Ковжун П.** «Натюрморт»; **Андрущенко М.** «Святий Миколай»; **Курилас О.** «На Гуцульщині»; **Костанді К.** «Бузок»; **Козак Е.** «Ярмарок»; **Левицький М.** «Бики при заході сонця»; **Мурашко О.** «Дівчина в червоному капелюсі»; **Малевиц К.** «Жниця»; **Патик В.** «Коровай»; **Татлін В.** «Портрет художника»; **Труш І.** «Сосна над морем»; **Сіньяк П.** «Сосна в Сен-Тропезе»; **Шовкуненко О.** «Повінь. Конча-Заспа»; **Смольський Г.** «Мій Космач»; **Дейнека О.** «На півдні», «Лижники»; **Кузнецов П.** «Верблюди. Міраж»; **Руссо А.** «Сон»; **Васнецов В.** «Іван Царевич на сірому вовку», «Килим-літак», «Богатирі», «Три царівни підземного царства»; **Бойчук Т.** «Біля яблуні»; **Леже Ф.** «Будівельники»; **Яблонська Т.** «Весілля», «Ранок»; **Пікасо П.** «Хлопчик із собакою», «Дівчинка на кулі»; **Екстер О.** «Саломея»; **Ван Гог** «Стілець із люлькою», «Оливовий гай», «Соняхи»; **Лещенко Є.** «Підемо під квітами, полетимо над квітами»; **Марчук І.** «До сонця осінь нахилилась»; **Добровольський Д.** «Морозний ранок», «Печерська Лавра. Зимовий ранок»; **Кравченко О.** «Осінь»; **Машков І.** «Овочі і фрукти», «Гарбуз»; **Моне К.** «Враження. Східсонця»; **Демцю М.** «Човни»; **Ю. Кулішенко** «Весна», «Квітучий сад», «Маки в Карпатах» та ін.

Скульптура

Антропоморфні стели «Керносівський ідол», «Збруцький ідол»; **рельєфи саркофага Ярослава Мудрого**; надгробок А. Синявської (польсько-литовська доба); **Брак Ж.** «Журавлеподібна птаха» (бронза); **Манцу Ж.** «Дівчина, що стоїть» (бронза); **Дзиндра М.** «Музиканти», **Крук Г.** «Бандурист»; єгипетська статуя писця Каї; **Нестеренко І.** «Юрій Зміборець» (рельєф); **Липовка І.** «Олімпійський вогонь»; **Тутмес** «Нефертіті»; «Левиця, що помирає» (рельєф з палацу Ашурбаніпала, Асирія); **Ватагін В.** скульптурні зображення тварин; архітектурні рельєфи храмів (каплиця Боїмів та Успенський собор у Львові), **О. Пінчук** «Переможець» та ін.

Декоративно-прикладне мистецтво

Керамічні вироби Трипілля, давньогрецький вазопис; **предмети Мартинівського скарбу** «Танцюючі чоловічки» (VI – VII ст.); **золоті вироби Київської Русі** (колти з птахами); **народна картина** «Козак Мамай»; **українські регіональні писанки, килими, вишивки, народний одяг**

та іграшка, петриківський розпис; Бахматюк О. (керамічні вироби); Шкрібляк Ю. (художнє дерево); Кульчицька О. (замальовки народного одягу та його елементів); килими: «Олені», «Дерево життя», «Геометричний»; проекти вибійки та декоративних шпалер; Сколоздра І. «Чумацький шлях», «Веснянки», «Гуцульське мистецтво», «Український гопак», (розпис на склі); Муха М. «Павич»; Ф. Панко Ф. «Павичі», Білас М. «Лебеді материнства», «Чотири пори року» (ткацтво), Приймаченко М. «Пава на хмелю», «Соняшник життя», «Зелений слон», Білокур К. «Богданівські яблука»; Хома П. «Півник», «Горлиця»; Собачко-Шостак Г. народний розпис; Білоус Х. витинанки та ін.

Архітектура

Керамічні моделі Трипільських жител; єгипетські піраміди в Гізі; реконструкція «Золотих воріт» у Києві; замки, собори й палаци України та за кордоном; вежі Луцького та Острозького замків; дзвіниці соборів України; будинок Корнякта (фасад та внутрішній дворик); «Ластівчине гніздо» у Гаспрі (Крим); Городецький В. Будинок з химерами в Києві; Дольнік О. «Вежі» у Дніпропетровську; давньоримський Колізей; Кульчицька О. (акварельні роботи архітектурних пам'яток: «Дерев'яні церкви», «Перемишль зі сторони Засяння» та ін.); Вламінк М. «Архітектурний пейзаж» (графіка); Дровняк Н. «Автопортрет на фоні церкви», «Місто Криниця»; Світославський С. «Вітряк»; Сельський Р. «Селище Рибаче»; Брейгель С. «Вавилонська вежа», П. Левченко «Вітрячок», «Українське село»; Беклемішева І. «Кам'янець-Подільська фортеця» та ін.

Інтернет-ресурси

(додаток до силабуса)

<http://www.oko.kiev.ua> – архітектура і краєзнавство України;

<http://www.spadshina.com.ua> – українська спадщина;

<http://prostir.museum/> – музейний простір України;

<http://namu.kiev.ua/> – Національний художній музей України;

<http://honchar.org.ua/pro-muzej/> – Український центр народної культури «Музей Івана Гончара»;

<http://www.mundm.kiev.ua/> – Національний музей українського народного декоративного мистецтва;

<http://www.derev.org.ua/index.html> – дерев'яні храми України;

<http://hutsul.museum/> – Національний центр народного мистецтва Гуцульщини і Покуття;

<http://www.artofukraine.com> – сучасне мистецтво українських художників;

http://www.louvre.fr/llv/commun/home_flash.jsp – Лувр (Париж, Франція);

<http://www.metmuseum.org> – Метрополітен (Нью-Йорк, США);

<http://www.hermitagemuseum.org/> – Ермітаж (Санкт-Петербург, Росія);

<http://www.khm.at/> – Музей історії мистецтва (Відень);

<http://smallbay.ru/default.html> – Віртуальний музей живопису;

<http://staratel.com/> – напрямки живопису;

<http://www.abc-people.com/typework/paint/index.htm> – мистецтво живопису, художники

<http://artclassic.edu.ru/catalog.asp> – колекція «Світова художня культура»;

<http://www.artclass.lviv.ua> – журнал «Артклас», статті про мистецтво;

<http://artdic.ru/index.htm> – словник образотворчого мистецтва; художники;

<http://www.brainart.ru/vocabulary/19/stil.php> – словник з мистецтва і архітектури.

<http://www.mon.gow.ua> – програма «Образотворче мистецтво».1-4 класи загальноосвітніх навчальних закладів.

Викладач: Гнатюк Михайло Васильович,

доцент кафедри методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну